

# Gids voor muntverzamelaars

door Arnaud Grispen

---

- I. Wat en hoe verzamelen?
  - II. De kwaliteiten
  - III. De prijsbepaling van munten
  - IV. Is munt verzamelen een dure hobby? Een belegging?
  - V. Veilingen
  - VI. De metalen en legeringen
  - VII. Boeken en catalogi in de numismatiek
  - VIII. Het reinigen, bewaren en beveiligen van munten
  - IX. De meest gebruikte woorden in de numismatiek
  - X. Slot
- 

## I. Wat en hoe verzamelen?

De eerste vraag die U zich stelt is vermoedelijk "Wat zal ik gaan verzamelen?". Om U daarbij behulpzaam te zijn zet ik de mogelijkheden op een rijtje.

### 1. De landenverzameling

Dit soort verzamelen van alle munten uit een bepaald land is tegenwoordig te duur en te moeilijk om deze verzameling volledig te krijgen. Een tip voor dit verzamelen is Belgisch-Congo (1887-1960) een land met  $\pm 120$  muntstukken (zonder varianten) welke nog gemakkelijk te vinden zijn aan een matige prijs en in een goede kwaliteit. Gemakkelijker te realiseren is een grens in de tijd te trekken en bijvoorbeeld van een bepaald land alles te verzamelen na 1945.

### 2. De typeverzameling

Voor dit soort verzamelen neemt men van elk type munt één exemplaar. Men kan dan het goedkoopste uit de reeks nemen in de beste kwaliteit. Men kan zich beperken tot één land, of verder verzamelen, afhankelijk van uw financiële mogelijkheden.

### 3. De waardenverzameling

Hier neemt men de munten van dezelfde waarde uitgegeven door een land, bijvoorbeeld: alle 1 frankstukken van België na 1830.

### 4. De themaverzameling

Voor een themaverzameling kan men in alle tijden en alle landen zijn munten gaan zoeken afhankelijk van het thema, dat U verkiest. Zo kan men munten verzamelen met erop afgebeeld: bloemen, schepen, koningen, keizers, gebouwen treinen, auto's, enz. Deze munten kan U zelfs gemakkelijk vinden in de grabbelbakken op een ruilbeurs en soms aan spotprijzen.

### 5. De herdenkingsmunten of -medailles

Deze herdenkingsmunten of -medailles uitgegeven ter gelegenheid van een speciale gelegenheid vormen een mooi (meestal proof geslagen) maar dikwijls ook duur verzamelgebied. Vele zijn uitgegeven in edele metalen wat op zich al duur is en in vele gevallen komen de verpakkingskosten (etui) en meestal ook nog enkele percentages winst bij. Als we in België kijken zien we dat de meeste officiële herdenkingsmunten en of -medailles van de laatste 15 jaar nu goedkoper zijn dan bij hun uitgifte. Het is ook wel zo dat de prijs van de edele metalen sterk gedaald is in die periode.

### 6. De antieke munten

Antieke munten zijn onderverdeeld in 3 groepen met als eerste de Griekse munten, als tweede de Romeinse munten (republiek en keizerrijk) en tenslotte de Byzantijnse munten. Deze munten vragen wel wat studie, maar er bestaan goede informatieve boeken over dit onderwerp (meestal in het Engels).

### 7. Andere verzamelgebieden

Andere verzamelgebieden zijn de middeleeuwen, de Nederlanden (noordelijke en zuidelijke);

Brabantse en Luikse munten, gemeentepenningen, kunstmedailles, noodmunten enzovoort. Verder kan men soms veel plezier beleven met **het zelf** zoeken naar varianten en als U geluk heeft, vindt U misschien een nog onbekende variant!

De tweede vraag is: "Hoe mijn verzameling aanleggen?". Als men weet wat men gaat verzamelen dan kan men zijn verzameling aanleggen in diverse kwaliteiten. Het beste is die munten met de minste slijtage of beschadigingen in de verzameling op te nemen. Kwaliteit is zeer belangrijk.

## II. De kwaliteiten

Er bestaan diverse kwaliteitstrappen, ze zijn belangrijk bij de prijsbepaling van een munt.

### 1. "FDC (fleur de coin)"-kwaliteit

In deze kwaliteit komt de munt van de pers. In deze staat van bewaring is de munt zo volmaakt dat er zelfs met een sterke loep geen enkele beschadiging te ontdekken is.

### 2. De kwaliteit "prachtig"

In deze kwaliteit is de staat van de munt uitstekend in die zin dat er slechts sporen van slijtage of beschadiging te zien zijn door middel van een loep.

### 3. De kwaliteit "zeer fraai"

In deze kwaliteit zijn er met het blote oog sporen van slijtage waar te nemen; de scherpte van de rand is verdwenen, op hoger gelegen delen zijn sporen van slijtage merkbaar, bijvoorbeeld de bakkebaard van Leopold I of de kroon op diverse munten.

### 4. De kwaliteit "fraai"

In deze kwaliteit heeft de munt veel geleden, door het in omloop zijn gedurende lange tijd. De slijtage is zeer groot; alle gegevens op de munt zijn nog goed leesbaar maar zwaar afgesleten, evenals de rand.

### 5. De kwaliteit "zeer goed en goed"

In deze kwaliteiten zijn sommige gegevens verdwenen en is de munt soms niet meer te identificeren. Deze kwaliteiten dienen afgezworen te worden voor de verzamelaars.

Tot besluit zou ik zeggen: verzamel zoveel mogelijk munten in kwaliteiten FDC, prachtig en zeer fraai, voor zeldzame stukken is fraai ook toelaatbaar. Dit maakt niet alleen de verzameling mooier maar ook waardevoller, daar de laatste decennia de prijzen met slechte kwaliteit zeer sterk gedaald zijn; de betere kwaliteiten echter behielden of stegen in prijs. "**Proof**" is nog niet vernoemd en dit om de eenvoudige reden dat deze zelden of nooit in omloop komt: het verwijst naar een speciale uitvoering. Deze kwaliteit staat nog boven FDC. Men noemt hem ook "gepolijste stempel" of "champ brillant" wat vertaald wil zeggen "blinkend veld", meteen de verduidelijking van het woord: het veld (lager gelegen), de hoger gelegen metalen gedeelten zijn mat geslagen.

## III. De prijsbepaling van munten

Als men met leken in de numismatiek praat over oude munten dan zijn die mensen steeds de mening toegedaan dat hoe ouder een munt is hoe duurder hij is. Wij verzamelaars weten het wel beter, maar hoe zit die prijsbepaling van een munt nu eigenlijk in elkaar en door welke factoren wordt hij bepaald?

### 1. De zeldzaamheid (vraag en aanbod)

Het spreekt voor zich dat hoe zeldzamer een munt is hoe duurder hij wordt, vb. een munt waar er dertig stuks van zijn is zeldzamer dan een munt met een oplage van 20.000 exemplaren en dus ook duurder. In dat verband is vraag en aanbod ook van toepassing daar dit de zeldzaamheid van de munt mede bepaalt.

### 2. De kwaliteit

Een eveneens belangrijke factor in de prijsbepaling is de kwaliteit. Zoals we al opmerkten zijn de betere kwaliteiten de duurste en de mindere kwaliteiten het goedkoopst in prijs. Dus de prijs gaat trapsgewijs omhoog. De kwaliteit prachtig kan tot 10-maal zo duur zijn als de kwaliteit fraai.

### 3. **Het metaal**

Tot slot kan het metaal ook een rol spelen in de prijsbepaling. We hebben het dan over de edele metalen platina, goud en zilver. Als de factor "zeldzaam" wegvalt dan komt het gewicht van het edel metaal de prijs bepalen van de munt in mindere kwaliteit. In de betere kwaliteiten kan de prijs van de munt deze van zijn metaal flink overtreffen. De waarde van munten in edele metalen kan soms ook door een psychologisch effect bepaald worden.

## **BESLUIT**

De zeldzaamheid, de kwaliteit en het metaal zijn de factoren die prijsbepalend zijn. De zeldzaamheid en de kwaliteit spelen altijd een rol, het metaal enkel als deze factoren niet aanwezig zijn met andere woorden, als de munt veel voorkomt en in slechte kwaliteit is. Vraag en aanbod zijn gekoppeld aan de zeldzaamheid. Is er veel vraag naar een munt dan wordt hij zeldzamer, is er weinig vraag naar dan is hij minder zeldzaam. Met het aanbod is dit eender, is het aanbod groot dan is hij minder zeldzaam en bij weinig aanbod is hij zeldzamer. Een voorbeeld: van Belgische munten zijn er meer verzamelaars dan van de munten van onze vroegere kolonie Belgisch-Congo. De munten zijn zeldzamer dan deze van België en toch zijn de munten van België duurder dan deze van Congo. Deze situatie kan omslaan als de verzamelgebieden Congo en België dezelfde hoeveelheid verzamelaars hebben. Al deze factoren kunnen afzonderlijk, tezamen of onderling de prijs bepalen van een muntstuk.

## **IV. Is munt verzamelen een dure hobby? Een belegging?**

Munt verzamelen is helemaal geen dure hobby, het hangt er van af hoe duur U hem zelf wil maken. Het is zoals met alle hobby's, U hoeft niet het duurste materiaal of de duurste munten aan te kopen. Uw verzameling kan kwalitatief evenzeer een hoog peil bereiken door minder dure munten in goede kwaliteit aan te kopen. Veel hangt af van de goede wil van de verzamelaar: is hij bereid om zijn munten uit te zoeken op ruilbeurzen en zo bij de goedkoopste handelaar zijn munten aan te kopen? Soms zijn de grabbelbakken ook efficiënt, maar zoals ik al zei, U moet er zich de moeite voor willen doen. Soms kunt U ook wel eens een koopje op de kop tikken door bijvoorbeeld een variant te vinden die duurder is dan de prijs die U ervoor betaald heeft en indien U veel kennis heeft van uw verzamelgebied dan is het best mogelijk dat U een slag slaat. Om dit alles te bereiken is numismatische kennis onontbeerlijk. De meeste verzamelaars hebben de weg naar het numismatisch boek nog niet gevonden, later meer hierover.

Als U munten als een belegging aanziet dan moet U er niet voor terugdeinzen om enorme kapitalen te investeren of U moet speculeren met de gouden of zilveren munten (edele metalen). U moet uw verzameling al werkelijk specialiseren en aanvullen met kostbare munten. De collectie moet iets bieden wat ze uitzonderlijk maakt, iets enigs, zo kunt U bij eventuele verkoop uw eisen stellen aan de koper, als U een verzameling verkoopt zoals er dertien in een dozijn zijn dan valt de interesse bij de koper vlugger weg. Het is heel normaal dat als U een gespecialiseerde verzameling (zeg maar dure verzameling) bij een veilinghouder aanbiedt, hij deze vlugger wil veilen dan een gewone verzameling en dat uw eisen vlugger ingewilligd worden. Laat ons tot slot stellen dat U munten verzamelen best als een hobby blijft aanzien, als U de verzameling eventueel toch als een belegging wil aanzien, dan doet U er best aan om te kwalitatief en kwantitatief zo gespecialiseerd mogelijk uit te bouwen en deskundig advies is hier zeker op zijn plaats. Nieuwe uitgaven anderzijds (in edel metaal) als een belegging bestempelen is ook meestal niet zonder risico. Bij dergelijke uitgave kunt U het best de waarde van het edel metaal in de munt vergelijken met de kostprijs van de munt of medaille. Aan U om te beslissen over een dergelijke aankoop, al of niet officieel uitgegeven.

## **V. Veilingen**

Er bestaan drie soorten veilingen: een eerste soort is de schriftelijke veiling, een tweede soort is de publieke veiling met de mogelijkheid om schriftelijk te bieden en de derde soort is de veiling aan schattingsprijs of aan het hoogste bod. Voorafgaand wordt er een catalogus uitgegeven met de aangeboden munten erin beschreven en verspreid onder de belangstellenden.

### 1. **Schriftelijke veiling**

Dit soort veilingen komt nog maar zelden voor. De geïnteresseerde verzamelaar krijgt een catalogus toegezonden. Op basis van deze catalogus kan de verzamelaar schriftelijk bieden. Het is meestal zo dat het hoogste bod de munt of het lot (groep munten) toegewezen krijgt aan de prijs van het tweede hoogste bod, plus een schijf, dit is meestal 10% van het gedane bod. Als U echt interesse heeft voor een munt dan moet U hem eerst gaan bekijken op de kijkdagen die door de veilinghouder gehouden worden, doet U dit niet dan loopt U de kans om een zware ontgoocheling op te lopen als de munt niet

aan uw eisen voldoet. Om een voorbeeld te geven; U koopt een koperen vijf centiemstuk Leopold I van België, zonder graveursnaam in de kwaliteit  $\pm$  zeer fraai. Bij aflevering van de munt komt U tot de bevinding dat hij wel zonder graveursnaam is maar dat deze gewoonweg afgesleten is. Het is meestal niet de bedoeling van de veilinghouder om verkeerde informatie te geven, maar U moet begrijpen dat er op een veiling soms enkele duizenden munten aangeboden worden. Daarom: controleer zelf uw muntstukken als U schriftelijk biedt, het bespaart U later een ontgoocheling.

## 2. **De openbare veiling** (met mogelijkheid van schriftelijk bieden)

Bij dit soort veiling, die het meest voorkomt, wordt aan de hoogste bidder in de zaal het muntje of lot toegewezen. Er wordt rekening gehouden met de schriftelijke bidders. Het schriftelijk geboden bod wordt nauwkeurig bijgehouden en zal ingepast worden in de veiling. Nu is het zo dat er veilinghouders zijn die het schriftelijk bod volledig verrekenen, andere gaan mee met het bieden in de zaal. Een voorbeeld: er is een schriftelijk bod van 2.000 frank op een vijf frank Leopold I in prachtige kwaliteit. Bij sommige veilingen wordt dit lot toegewezen aan 2.000 frank aan de schriftelijke bidder als het bod in de zaal de 2.000 frank niet overschrijdt. Op andere veilingen gaat het schriftelijk bod gewoon mee met de geboden prijs in de zaal en zal het toegewezen worden aan een lagere prijs dan 2.000 frank als de zaal ook lager geboden heeft. Tegenwoordig gaan er ook veel veilinghouders over tot het laatste systeem hetgeen ten voordele is van de koper. Lees eveneens de veilingvoorwaarden in de veilingcatalogus voor U gaat bieden en houdt er zeker rekening mee dat bij de geboden prijs nog eens de veilingkosten komen en deze kunnen oplopen tot 18% afhankelijk van de veilinghouder en het B.T.W.-systeem van het betreffende land. De meeste aangeboden munten beginnen rond de 1.500 frank, waardoor de jonge verzamelaar moeilijk aan zijn trekken komt. Daarom is het voor de jeugdige verzamelaar interessanter om lotjes te kopen op deze veilingen, maar controleer vooreerst de samenstelling van het lot.

## 3. **Veiling aan schattingsprijs of aan het hoogste bod**

Dit systeem is afkomstig uit de U.S.A. Na het uitgeven van de catalogus wordt een munt of een lot onmiddellijk verkocht aan het eerste bod welke toekomt bij de veilinghouder (hetzij door een brief, telefoon of fax) en welk gelijk is aan de schattingsprijs in de catalogus. Na de einddatum (welke bepaald wordt door de veilinghouder en vermeld staat in de catalogus) worden de onverkochte munten of loten aan de hoogste bidder (welke natuurlijk lager zijn dan de schattingsprijs).

# VI. De metalen en legeringen

We moeten een onderscheid maken tussen metalen en legeringen. De meeste munten zijn een legering, dit wil zeggen: homogene massa die verkregen wordt door een mengsel van twee metalen (door smelting). Een ander woord voor legering is het uit het Frans afkomstig "alliage" wat vermenging of mengsel betekent. Dit omdat de meeste metalen in zuivere vorm veel te zacht zijn waardoor de munt vlugger afslijt.

## 1. **De metalen**

- Goud (Au - Aurum) - edel metaal  
Goud is "de koning der metalen" en werd vroeger in de oudheid al veel gebruikt. Tegenwoordig is goud voor munten (circulatie) te duur, enkel gelegenheidsmedailles en -munten worden nog in goud aangemaakt. De kostprijs van het goud wordt uitgedrukt in dollar (Amerikaanse) per troy ounce (31,1035gr), en is dagelijks verhandelbaar op vele beurzen in de wereld, te volgen in de krant. De maataanduiding voor goud is karaat (Arabisch). Zuiver goud is 24 karaat, maar zoals we zagen is ook dit materiaal te zacht om zuiver gebruikt te worden. Daarom is een legering met een ander metaal noodzakelijk, meestal is dit koper. Dus hoe meer koper bij het goud gevoegd wordt des te lager is zijn karaat. Vb.: een gouden 20 frank Leopold II weegt 6,45 gram waarvan 5,8 gram zuiver goud, dit is 900/1000. Deze munt is 21,6 karaat. Goud is als muntmetaal zeer populair, niet alleen om zijn waarde maar ook omdat het niet oxideert en goed bestand is tegen zuur.
- Zilver (Ag - Argentum) - edel metaal  
Zilver is het meest gebruikte metaal voor munten door de eeuwen heen (vanaf 700 voor Christus), maar eveneens als het goud heden ten dagen te duur voor munten en het is vervangen door goedkopere metalen. Evenals het goud is zilver in de numismatiek steeds gelegeerd met andere metalen (meestal koper).
- Platina (Pt - Platina) - edel metaal  
Platina wordt zeer weinig gebruikt in de numismatiek, tegenwoordig alleen voor herdenkingsmedailles of -munten (voor België deze van de stad Luik in 1980). Voor munten

is het zeer weinig gebruikt (Rusland van 1828 tot 1830). Platina kan gelegeerd worden met koper maar dit is niet noodzakelijk.

- Koper (Cu - Cupuruum)  
Koper is een veelvuldig gebruikt metaal in de zuivere vorm in de numismatiek. Door de eeuwen heen werden er de munten van kleine waarden van gemaakt, (al in 400 voor Christus) evenals herdenkingsmedailles en -munten. Koper is ook een basismetaleel voor vele legeringen.
- Nikkel (Ni - Nikkel)  
Nikkel is een hard roestvrij metaal, dat tegenwoordig in de numismatiek het zilver vervangt. Het wordt veel gebruikt in legeringen maar ook in zuivere toestand.
- Zink (Zn - Zink)  
Zink is enkel gebruikt in zuivere vorm in de numismatiek in oorlogstijd, of als noodmunten. Het is een zeer zacht metaal welk voor een verzameling speciaal behandeld dient te worden (zie zinkpest). Zink is wel ideaal voor legeringen.
- Lood (Pb - Plumbum)  
Lood is bijna nooit gebruikt voor munten omdat dit metaal te zacht is. Het is wel gebruikt voor sommige vervalsingen.
- Tin (Sn - Stannum)  
Een weinig gebruikt metaal in de numismatiek, soms voor noodmunten of broodpenningen, wel is tin ideaal voor legeringen.
- Aluminium (Al - Aluminium)  
Aluminium is een heel licht metaal welk tegenwoordig gebruikt wordt voor munten met een kleine waarde. Aluminium is het meest voorkomende metaal op de wereld. Wordt ook veelvuldig gebruikt in legeringen.
- IJzer (Fe - Ferrum)  
IJzer is een metaal welk slechts af en toe gebruikt wordt in de numismatiek. Enkel Duitsland gebruikt het veel, maar dan in lagen (bimetaal). Wie kent niet de vijf en tien pfennigstukjes? Ook de noodmunten van de stad Gent (kleinere waarden) in de eerste wereldoorlog werden zo gemaakt.

## 2. De legeringen

De scheikundige afkortingen zijn weggelaten: de legeringen zijn samengesteld uit de reeds genoemde metalen.

- Brons  
Brons is een legering van koper met een percentage tin en eventueel ook een beetje zink. Een voorbeeld: de Belgische halve frank brons, type mijnwerker bevat 95% koper, 3% tin en 2% zink. Brons is door de eeuwen heen zeer veel gebruikt. Hoe nu het verschil herkennen tussen een koperen en een bronzen munt? De bronzen munten zijn donkerder van kleur met een lichtgele glans, de koperen munten zijn roder van kleur.
- Elektron  
Elektron is een natuurlijke legering van goud en zilver. Deze legering werd enkel in de oudheid gebruikt. Munten, geslagen in elektron, zijn zeldzaam.
- Messing  
Messing wordt ook wel "geel koper" genoemd. De legering bestaat uit koper en zink. Ze wordt gebruikt voor kleinere pasmunten met een lage nominale waarde en voor penningen.
- Maillechort (Nieuwzilver - Argentaan - Alpaca)  
Maillechort is een legering van koper, nikkel en zink. Voorbeelden zijn de tien en vijf centiem, met middengat, van België. Deze bestaan uit 75% koper, 15% nikkel en 10% zink. Deze legering werd uitgevonden door twee werklieden uit Lyon, met name Maillot en Chorier. Maillechort wordt ook wel eens "argentaan" genoemd.
- Koper-Nikkel  
Koper-nikkel is een legering van koper en nikkel, het werd voor het eerst toegepast in de U.S.A., zijnde bij de 1 cent 1856 (88% koper en 12% nikkel). België volgde in 1861 met de tien en vijfcentiemstukjes (75% koper en 25% nikkel). Het is nu in de hedendaagse numismatiek een van de meest gebruikte legeringen. Evenals het nikkel wordt koper-nikkel veel gebruikt ter vervanging van het dure zilver.
- Tombak (of Similor)  
Goudkleurige legering bestaande uit 4 delen tot 12 delen koper en 1 deel zink. Er zijn nog andere legeringen die aangewend worden of werden in de numismatiek zoals de 20 frank Boudewijn I (92% koper, 6% aluminium en 2% nikkel) en de vijf frank Boudewijn I

(92% koper, 6% nikkel en 2% aluminium) maar er zijn diverse legeringen mogelijk, te veel om op te sommen.

## VII. Boeken en catalogi in de numismatiek

Uit een recent gehouden enquête bleek dat vele verzamelaars wel eens een tijdschrift (meestal clubblad) of een gespecialiseerd muntentijdschrift lezen, een catalogoog kopen (meestal voor de prijzen) maar dat hun numismatisch boekenbestand heel gering is om niet te zeggen onbestaande. Dit is uiteraard een spijtige zaak daar de numismatische boeken trachten de kennis over een bepaald gebied uit te breiden en deze over te brengen op de verzamelaar. Deze kennis is onontbeerlijk in onze hobby, daarom een opsomming van de belangrijkste werken uit de ons omringende landen.

- **België**
  - *Monnaies et essais monétaires du Royaume de Belgique et du Congo Belge* - Charles Dupriez - Bruxelles 1949.
  - *Complément et suite au catalogue de Charles Dupriez. Monnaies, essais monétaires, épreuves et refrappes du Royaume de Belgique et du Congo* - Leon Bogaert - Bruxelles 1972.
  - *Belgische munten onder de loep* - Arnaud Grispen - Zonhoven 1989.
  - *Munten van België 1832 tot 1967* - Frans Morin - Antwerpen 1968.
  - *De munten van België* - F. De Mey en G. Pauwels - Wetteren (jaarlijks).
  - *Catalogus der Belgische munten 1832 tot heden* - Frans Morin en Renie Van Bergen - Antwerpen (jaarlijks).
  - *Jaarboeken uitgegeven door E.G.M.P. (Europees Genootschap voor Munt en Penningkunde) de jaarboeken zijn voor alle leden.*
- **Belgisch-Congo**
  - *Les monnaies du Congo et du Ruanda-Urundi* - Jean de Mey - Wetteren 1978
  - *Katalogus der Belgische munten van 1832 tot heden en Katalogus der Congolese munten - 1887 tot heden* - Frans Morin en Rennie Van Bergen - Antwerpen 1984
- **Nederland**
  - *De Nederlandse munten van 1806 tot heden (jaarlijks)* - Johan Mevius.
- **Duitsland**
  - *Kleiner Deutscher Müntzkatalog door Günter Schön mit Liechtenstein, Österreich und Schweiz. ab 1871.*
- **Engeland**
  - *The standard catalogue of British coins, coins of England and the United Kingdom, door Seaby*
- **Frankrijk**
  - *Monnaies de nécessité Françaises 1789 - 1990 (jaarlijks) door V. Gadoury en R. Elie.*
- **Luxemburg**
  - *Prefix door Romain Probst en Andr, eacute; Ungeheuer.*
- **Verenigde Staten van America**
  - *A guide book of United States Coins, door R.S. Yeoman.*
- **Wereldcatalogi**
  - *Standard catalog of World gold coins, door L. Krause en C. Mishler.*
- **Gouden wereldmunten**
  - *Standard catalog of World gold coins door L. Krause en C. Mishler.*
- **Romeinse munten**
  - *Roman coins, and their values, door David R. Sear.*
- **Griekse munten**
  - *Greek coins and their values, door David R. Sear.*
- **Byzantijnse munten**
  - *Byzantine coins and their values, door David R. Sear.*
- **Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden**
  - *De zilveren Benelux, door A. Delmonte, vanaf Karel V (1506 - 1555) - Amsterdam 1967, supplement 1975*
  - *De gouden Benelux, door A. Delmonte - Amsterdam 1977*
  - *Les monnaies des Pays-Bas, Bourguignons et Espagnols 1434 -1713, door H. Enno Van Gelder en Marcel Hoc - uitgegeven in 1960, met in 1964 een supplement.*

Verder zijn er diverse werken (over verschillende verzamelgebieden) geschreven door Jean De Mey. De lijst van deze werken is terug te vinden in zijn catalogus van de Belgische Munten.

## VIII. Het reinigen, bewaren en beveiligen van munten

### 1. Munten reinigen

Reinigen is niet poetsen, het is de munt ontdoen van gedroogde aarde, vuil enzovoort. Het grote nadeel is dat de patina meestal ook mee verdwijnt. Blijf uiterst voorzichtig ook met de oudere methodes voor U samengesteld door de heer J. SWAELENS uit Lokeren. (De auteur en/of samenstellers zijn niet verantwoordelijk voor eventueel verkeerd gebruik van deze methoden). Probeer eerst met een goedkoop muntje.

Vooraf mag gezegd: alle metalen mogen worden gewassen, in heet en zeer sterk zeepsop (loog) en geborsteld en met een stijf (maar zacht) borsteltje.

- Goud
  - Opwrijven met een menging van zout en citroensap.
- Zilver
  1. De stukken in een oplossing van 50% zeepsop, 25% ammoniak en 25% brandalkohol werpen, zij mogen in die oplossing dagen verblijven.
  2. De stukken afkoken in ammoniak en laten afkoelen.
  3. Neem een plaatje zink van 15 cm op 15 cm, 2 grote handvullen soda zout (sel de soude) en water, laat eens flink koken, werp de stukken in de oplossing. Door een scheikundige reactie reinigen zij zonder wrijven.
  4. De stukken afwrijven met brandalkohol.
  5. Zeer goede resultaten bekomt men, door de stukken af te wrijven met thinner.
  6. Wanneer een zilvermunt zwart is uitgeslagen, of zwarte plekken vertoont, is het beste middel de stukken in een menging van 50% citroenzuur en 50% water te leggen, ze dikwijls bewegen en omdraaien, de oplossing om de drie dagen vernieuwen. Bij hardnekkige zwarte plekken kan de behandeling drie weken duren.
- Brons
  1. Laten weken in petroleum en daarna borstelen.
  2. Laten weken in een oplossing van 1/3 water, 1/3 azijn, 1/3 ammoniak, daarna borstelen
- Koper
  1. De stukken afkoken in azijn, waaraan een flinke dosis zout is toegevoegd.
  2. Zoals voor zilver thinner gebruiken.
  3. Een zeer sterk zeepsop maken, de stukken daarin afkoken.
- Verguld koper

De stukken borstelen met een licht zeepsop, waaraan per liter water 3 soeplepels ammoniak en brandalkohol zijn toegevoegd. Geen bijtende producten gebruiken, zoniet wordt het verguldsel weggenomen.
- Koper-Nikkel

Zeer weersbestendig metaal, alle hier hoger beschreven producten mogen worden aangewend.
- Tin
  1. De stukken wrijven met een preiblad (groente).
  2. Afkoken in bier.
  3. Wrijven met polerwatte
- IJzer
  1. Wrijven met asse van houtskool bevochtigd met keukenolie.
  2. Dagen laten weken in petroleum.
- Zink
  1. Alleen wassen in zeer sterk zeepsop.
  2. Hard borstelen met waspoeder.

**Opgelet:** Belangrijk is dat na het reinigingsproces de munt goed gewassen wordt met gedistilleerd water (spoelen), dit om alle zuren te neutraliseren.

### 2. Munten poetsen

Het oppoetsen van oude gepatineerde stukken raden wij af, maar iedereen mag handelen naar eigen smaak en goesting. Gebruik nooit koper- of zilverpoets, desnoods als U toch wil poetsen, gebruik dan de bestaande producten speciaal voor munten te koop bij uw muntenhandelaar. Nogmaals, laat de munten zoals ze zijn want vergeet niet dat een gepolijste munt minder waard is dan een munt met een

mooie patina. Afblijven is de boodschap.

### 3. **Hoe munten bewaren?**

Er zijn tegenwoordig vele goede materialen in de handel, in alle afmetingen en kleuren verkrijgbaar! Eventueel met accessoires. Een overzicht:

#### o **De munten box en de muntenkoffer en/of kast**

De muntbox bestaat uit verschillende verdiepingen, onbeperkt stapelbaar waarbij uw munten steeds zichtbaar blijven door de lade van een verdieping open te schuiven. De muntkoffer daarentegen bevat enkele muntenboxen met de bedoeling om ze gemakkelijker te verplaatsen of mee te nemen.

De muntenkast is een groot geheel waar U uw muntenboxen en/of muntenkoffers kunt in opbergen.

#### o **De muntenalbums**

▪ Bij dit opbergsysteem steekt U muntbladen in een kaft, zo een muntenalbum vormend.

▪ Er zijn twee systemen in de handel: Het eerste systeem is dit waarin U munten onverpakt in muntbladen schuift. Dit is een methode welke tegenwoordig nog maar weinig gebruikt wordt. Het grote nadeel van dit systeem is dat na verloop van tijd uw munten plakkerig gaan aanvoelen.

Het tweede systeem wordt door het merendeel van de verzamelaars gebruikt: uw munten, verpakt in munthouders, worden ingeschoven in uw muntbladen en dan in uw album.

Er zijn twee soorten munthouders, de zelfklevers welke uw munten optimaal beschermen en de munthouders welke U moet nieten. Het nadeel bij deze laatste methode is dat na verloop van de tijd de nietjes er donkerder uitzien (roesten) en plekken geven op de munthouder wat een slordig uitzicht geeft aan uw collectie. U kunt uw muntenalbums op hun beurt inschuiven in cassettes (omhulsels).

Voor elk wat wils dus. Let er zeker op dat de door U gebruikte materialen steeds zuurvrij en chloorvrij zijn en dit om uw munten niet aan te tasten. Voor uw zilveren munten moet U erop letten dat de materialen geen zwavelverbindingen bevatten. De materialen in de handel voldoen meestal aan deze eisen, het is oppassen geblazen als U zelf een opbergsysteem maakt.

### 4. **Het beveiligen van uw muntcollectie**

Wanneer U een mooie verzameling bij elkaar heeft, spreekt het voor zich dat U er alles voor over heeft dat uw collectie niet gestolen wordt. U kunt ze opbergen in een brandkast (thuis) of een kluis bij een bank. Aan te raden is een inventaris op te maken van uw verzameling, door middel van een kaartsysteem, waarin u alle gegevens opneemt over uw verzameling (kwaliteit, eigenschappen van de munt en eventueel een foto).

Mocht uw verzameling dan toch gestolen worden, dan heeft U altijd een bewijs van de inhoud van uw verzameling. Het verstandigste is dan om de inventaris van uw munten afzonderlijk te bewaren. U kunt altijd een dubbel op een afzonderlijke plaats bewaren.

U kunt uw verzameling ook laten verzekeren. Een kleine verzameling wordt door sommige maatschappijen opgenomen in uw brandpolis ( $\pm$  10.000 frank). Uw grote collecties kunt U apart laten verzekeren, de premie is afhankelijk van de waarde, de plaats van bewaring, de omgeving (of uw huis alleen staat of in rij) de beveiliging (sloten) enzovoort. De maatschappij zal een deskundige aanstellen die een rapport opmaakt, welk bepalend is voor de hoogte van de premie.

Dan blijft er nog de vraag of uw collectie ook in een bankkluis verzekerd is. Als U een private verzekering heeft alleszins, anders is het best om uw bankdirecteur eens aan te spreken over de financiële gevolgen van een eventuele diefstal van uw verzameling uit de bankkluis. Dit verschilt van bank tot bank. Sommige verzekeren de inhoud tot 4 miljoen frank (maximum). Andere verzekeren ook tot 4 miljoen, maar U kunt zo hoog gaan als U zelf wil, met een extra te betalen premie (per miljoen). Andere banken garanderen U volledige terugbetaling mits U een bewijs kunt leveren van de inhoud van uw bankkluis (zeker inventaris bijhouden). Het verstandigst is om uw persoonlijke situatie zelf te onderzoeken om later eventuele ontgoochelingen te voorkomen.



## IX. De meest gebruikte woorden in de numismatiek

<b>Naam</b>	<b>Betekenis</b>
Agio	ook opgeld genoemd, dit is het verschil tussen de werkelijke waarde in goud en de prijs die U betaalt.
Aanmunten	het aanmaken van muntstukken, een muntplaatje voorzien van een afbeelding.
Biedprijs	de hoogste prijs van gouden munten, dagelijks in de krant vermeld of koopprijs.
Doormeter	diameter of middellijn - $\emptyset$
Expertise	deskundige ontleding van een verzameling.
Gejusteerd	het op juist gewicht gebrachte muntplaatje, duidelijk te zien aan de krassen op de munt.
Gehalte	hoeveelheid van een bestanddeel in een of andere legering.
Gietpenning	een gegoten penning.
Gietgal	gal of holte op een munt of penning ontstaan bij het gieten.
Goudgehalte	de hoeveelheid goud in een munt aanwezig.
Gepolijste stempel	of "proof" genoemd de hoogste kwaliteitstrap in de numismatiek.
Graveursnaam	de naam van de graveur van de munt, vermeld op de munt.
Halssnede	de plaats waar de hals (van afgebeeld hoofd) afgesneden wordt, meestal bevindt zich daaronder de graveursnaam.
Incuus	een zijde van de munt is normaal geslagen, en op de andere zijde is de normaal geslagen zijde hol (incuus) afgebeeld.
Jaarsets	jaarlijks uitgegeven sets door de Koninklijke Munt met de in dat jaar geslagen munten.
Kwartslag	wanneer U de munt tussen wijsvinger en duim neemt met de voorzijde naar boven, draai hem een volle slag zodat de keerzijde boven komt, de stand van de munt zal dan een kwartslag afwijken van de voorzijde (naar links of naar rechts).
Keerzijde	de muntzijde waar de waarde op afgebeeld wordt (Kz).
Lot	verschillende munten samengevoegd, onder een geheel (nummer) bij een veiling.
Lotnummer	het nummer toegewezen door de veilinghouder aan een lot of munt.
Laatprijs	de laagste prijs van gouden munten, dagelijks in de krant vermeld of de verkoopprijs.
Listel	verheven boord rondom een muntstuk.
Medailleslag	wanneer u de munt tussen wijsvinger en duim neemt met de voorzijde naar boven en U draait hem een volle slag zodat de keerzijde boven komt, dan zal de munt in dezelfde stand staan zoals U de voorzijde voorheen had.
Misslag	een munt per ongeluk verkeerdelijk geslagen
Munthouder	beschermkartonnetje met een transparant venster, waardoor u de munt langs alle zijden kan bekijken.
Muntmeester	de verantwoordelijke van de Koninklijke Munt.
Muntmeesterteken	het teken van de muntmeester afgebeeld op een muntstuk.
Muntwals	antieke muntpers
Muntenset	verschillende munten samengebracht in een set door bijvoorbeeld de Koninklijke Munt.
Muntplaats	plaats waar de munten aangemaakt worden (De Koninklijke Munt in Brussel of Utrecht).
Muntplaatje	het blanco metalen plaatje welk zal gebruikt worden voor het aanmunten.
Muntslag	wanneer U de munt tussen wijsvinger en duim neemt met de voorzijde naar boven en U draait hem een volle slag zodat de keerzijde boven komt, dan zal de munt in de tegenovergestelde stand staan als de voorzijde die U voorheen had.
Noodmunt	munt aangemaakt, korte of lange tijd na de originele aanmunting (met meestal duidelijk verschil). In België zijn de naslagen aangemaakt door de Koninklijke Munt in andere landen is dat niet altijd zo.

Naslag	een munt gemaakt bij gebrek aan voldoende circulatiemunten.
Numismatiek	de studie van munten en penningen (munt-en penningkunde).
Numismaat	de munt- en penningdeskundige of verzamelaar.
Overslag	een reeds geslagen munt herbruiken voor een nieuwe aanmunting vb. de 2 centiem van België, Leopold I, geslagen over 1 cent Willem I van Nederland.
Ontmunting	het uit omloop nemen van een bepaalde munt.
Proefslag	een munt aangemaakt als proef.
Penning	of medaille uitgegeven zonder muntwaarde.
Positie A	wanneer U de munt met de voorzijde naar boven op uw hand legt en U kunt het randschrift niet lezen daar het op zijn kop staat.
Positie B	wanneer U de munt met de voorzijde naar boven op uw hand legt en U kunt zo het randschrift op de munt lezen.
Primitief geld	schelpen, stenen, gebruiksvoorwerpen, sieraden enz... die gebruikt werden als ruilmunt, voorlopers van de eigenlijke munten.
Reduceermachine	verkleinmachine gebruikt bij het muntslaan
R	zeldzaam.
RR	zeer zeldzaam.
RRR	uiterst zeldzaam.
RRRR	unicum.
Randschrift	de tekst afleesbaar op de rand van de munt.
Schroefpers	antieke muntpers.
Stempelbreuk	breuk in de stempel (een kloofje) wat zich op de munt manifesteert als een fijn opliggend draadje.
S	schaars (afkorting).
Vervalsing	namaakmunt aangemaakt met de bedoeling andere mensen te bedriegen en winst te maken.
Voorzijde	de muntzijde waarop meestal koningshoofd, leeuw, monogram enz... afgebeeld staat.
Variant	afwijking op een munt, verschillend van het normale type.
Zinkpest	witte plekken (oxidatieplekken) op zinken munten. Een zinken munt kunt U behandelen met een laagje was (vochtafstotend) en door hem dan in een zelfklevende munthouder te plaatsen. De munt is dan afgesloten van lucht en vocht en is dan veilig opgeborgen voor de toekomst. OPGELET: de munt mag geen zinkpest hebben voor de behandeling en de was moet 100% zuiver en zuurvrij zijn.

## **X. Slot**

Tot besluit zullen we alles op een rijtje zetten en zo een bondig beeld vormen over het verzamelen in het algemeen. Het hoeft niet gezegd dat smaken verschillen, ieder verzamelaar beslist tenslotte zelf over de uitbouw van zijn collectie.

- Bedenk eerst wat U gaat verzamelen.
- Probeer steeds de best mogelijke kwaliteit op te nemen in uw collectie.
- Houd munten verzamelen als een hobby.
- Vergelijk bij nieuwe uitgaven de eigenlijke waarde aan edel metaal met de aankoopprijs.
- Ga steeds een kijkje nemen op de kijkdagen van een veiling als U wilt gaan kopen.
- Bij schriftelijk inschrijven op een lot in een veiling als U wilt gaan kopen.
- Lees steeds aandachtig de verkoopvoorwaarden in de aangeboden veilingcatalogus.
- Bestudeer uw verzamelgebied, het is steeds in uw voordeel.
- Reinig uw munten alleen wanneer het noodzakelijk is.
- Poets uw munten nooit.
- Bewaar uw munten op een veilige plaats in een voor U haalbaar (financieel) systeem.

- Maak een inventaris op van uw verzameling en bewaar deze op een andere plaats dan uw muntenkollektie; eventueel kunt U altijd een dubbel maken.
- Onderzoek uw persoonlijke situatie betreffende beveiliging.
- Koop steeds uw munten bij mensen die U kent of bij munthandelaren zodat U bij een klacht steeds weet waar U terecht kan.
- Probeer de ontgoocheling te ontlopen door te denken dat als U een munt in slechte kwaliteit aankoopt, U die later terug zal kunnen verkopen als U een beter exemplaar vindt. In de praktijk is het zo dat U uw slechter muntje moeilijker verkocht krijgt (of met verlies). Dit is een van de redenen waarom vele jonge verzamelaars stoppen met verzamelen. Een spijtige zaak.